

TOULÁNÍ ZTRACENOU ŠUMAVOU

Stary most

s profesionálním
průvodcem
Josefem Peckou

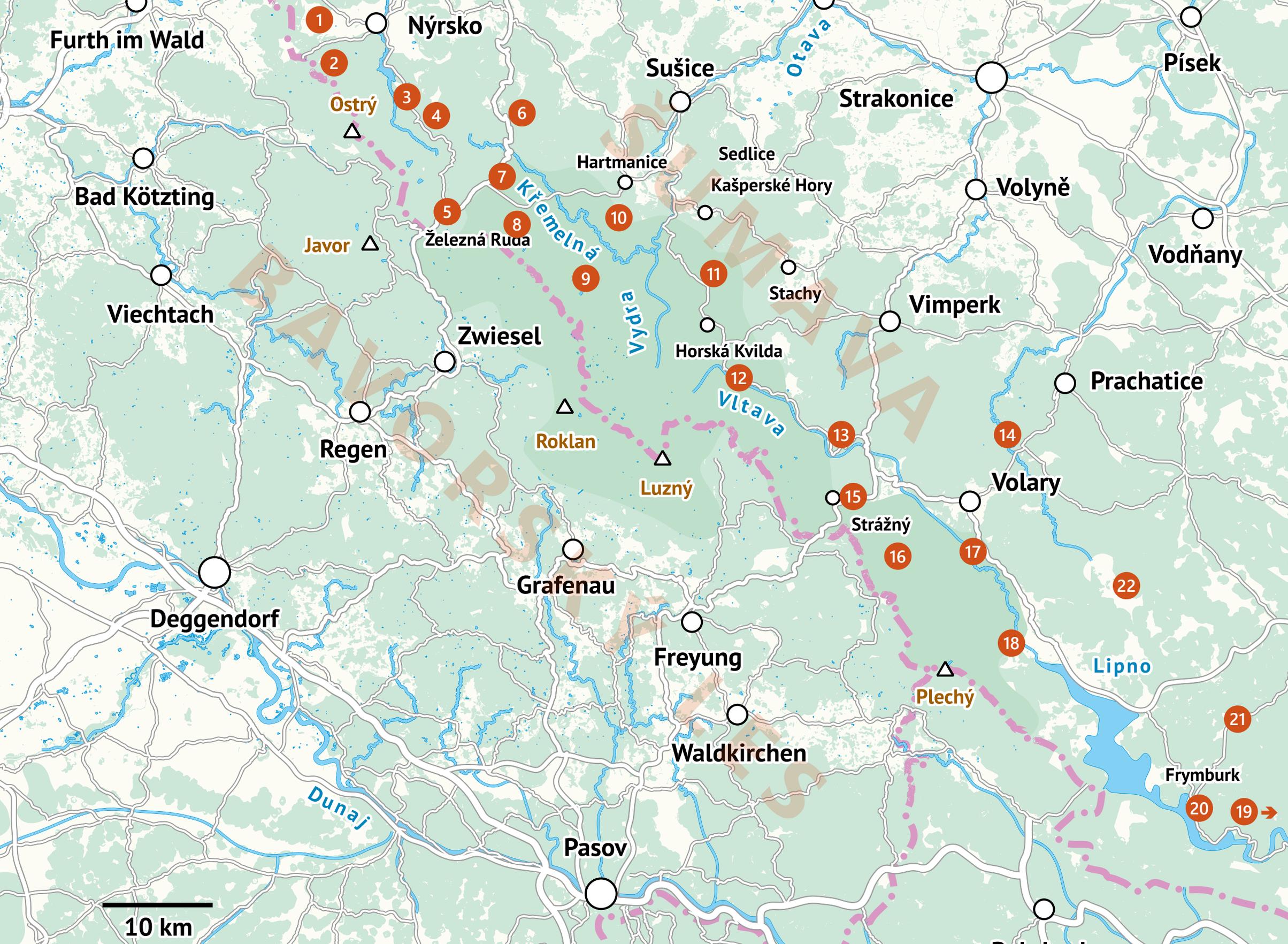

Obsah

Úvod	3
Mapa	6
1. Okolo Červeného Dřeva	8
2. Svatokateřinskou rychtou	14
3. Hamerské dvory	24
4. Dvory v okolí Hojsovy Stráže	40
5. Železnorudsko	48
6. Samoty na Můstku	54
7. V kraji pod Javornou	60
8. Hůrka	74
9. Okolí Prášil	84
10. Stodůleckou rychtou	104
11. Kašperskohorsko	142
12. Na Bučinu	156
13. Hornovltavicko	168
14. Na sever od Boubína	180
15. Strážensko	194
16. Českožlebsko	208
17. Okolí Křišťanova	220
18. Na pravém břehu Lipna	232
19. Vyšebrodsko	254
20. Levý břeh Lipna	262
21. Ke Krumlovu	268
22. Vojenský újezd Boletice	282
Literatura a prameny	284
Rejstřík	284

Křížkov

Furth im Wald

Nýrsko

Sušice

Strakonice

Písek

Ostrý

Bad Kötzting

Hartmanice

Sedlice

Kašperské Hory

Volyně

Javor

Železná Ruda

10

Stachy

Vimperk

Vodňany

Viechtach

Zwiesel

Horská Kvilda

12

Prachatice

Regen

Roklan

Luzný

13

14

Volary

Deggendorf

Grafenau

Strážný

16

17

22

Freyung

18

Plechý

Lipno

Waldkirchen

21

Frymburk

20

19

Pasov

Dunaj

10 km

Svatá Kateřina – rozcestí Chodská Úhlava (1 km) – kaplička u Spirkenhöfe (3,5 km) – louka v PP Královský hvozd (5 km) – odbočka u Kriegerova mlýna (6 km) – Svata Kateřina (8,5 km)

8,5 km

Trasa Obce a dvory

Ze Svate Kateřiny jdeme po **Stezce Českem** do údolí Chodské Úhlavy vpravo proti proudu řeky až k historickým hraničním mezníkům, kolem bývalého Hojsova mlýna vzhůru k bývalým spirkenhöfenským vápencovým lomům. Za renovovanou kapličkou opustíme **Stezku Českem** a pokračujeme rovně až k louce, která je součástí PP Královský hvozd. Po jejím pravém okraji klesáme kolem bývalého Erlhöfu a přes zaniklý Seidlhöf ke Kriegerovu mlýnu. Zde přes lávku přejdeme (nebo přebrodíme) na druhý břeh a pokračujeme proti proudu až ke **Stezce Českem**. Po ní jdeme do kopce až do Svate Kateřiny.

Svatá Kateřina (St. Katharina, 49.2726106N, 13.0652742E)

Obec: Svata Kateřina

Části vsi: St. Katharina, Am Hammer, Erlhöfe, Fechterhöfe, Ganglhöhe, Ganglhof, Gerlhöfe, Hallerhäusel, Harrerhöfe, Hohnabutten, Huisenmühle, Ober-Hüttenhof, Unter-Hüttenhof, Hüttenmühle, Kleingerle, Kreikerhöfe, Kriegerhöfe, Kriegermühle, Metzgerhof, Schindelhof, Seidelhöfe, Spirkenhöfe, Stieglhof, Taubenhof

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: 387 (3)/69

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: 317 402 (0)/71

Úbytek domů: (1930/2023): cca 85 %

Osídlení této oblasti probíhalo v druhé polovině 16. století a postupně tak dalo vzniknout jedné z královských rychet. Ta ležela ze všech rychet v nejnižší nadmořské výšce, proto se tady pěstovala třeba i pšenice. V roce 1565 zde byla zmiňována vápenka, o pár let později k ní přibylly čtyři usedlosti včetně hospody. Vápenka pracovala v blízkosti pozdějších dvorů Spirkenhöfe a Stieglhof. V roce 1582 byl nedaleko na Chodské Úhlavě postaven mlýn. Ve stejném roce byla na protějším břehu Úhlavy, než byla vápenka, postavena sklárna, na které pracoval Niklas Gerl. Poblíž Gerlova Dvora (vyhořel 1892), který ležel při zemské stezce, stávala kaple sv. Kateřiny (zmiňována snad 1420), nahrazená roku 1604

kostelem. V roce 1617 je v rychtě zmiňováno již 17 usedlostí, z toho dva mlýny a dvě hospody. Mezi největší usedlosti rychty patřil Kreik, na kterém sídlil patrně rychtář Pern Motl a později jeho syn Andreas Amberger (zvaný Pern Andrle), nejspíše Gerlovi příbuzní. Z té doby je znám i menší Fechterův dvůr a nedaleko něho stojící hospoda Matese Ambergera. Webrův dvůr stál přes silnici (Deutsche Steig) proti kostelíku, tedy již na chodské straně (mimo rychtu a na koutském panství). V roce 1618 žila na Gerlově Dvoře vdova Barbora se synem Jiříkem Gerlem, tehdejší rychtářem.

Am Hammer

Škola a kostel ve Svate Kateřině

Ve sklárně se již nepracovalo, místo ní zde byl Huťský Dvůr, kde žil Girg Glöckel (Jiří Zvozněček). Provozoval horní hospodu, vybíral clo a byl i vápenickým mistrem. V roce 1617 jsou zmiňovány dvě vápenky. Jedním z majitelů byl Martin Andolf, po něm to pak byl Clemens Stiegler. Ve vápenkách pracovalo i několik příslušníků rodiny Härtlových, na dolní pak Hans Kerschler a na horní Andres Zimmermann. Severně od Stieglhofu ležely Kriegerův Dvůr, mlýn na Úhlavě, Olšinský Dvůr (Erlhof), Seidlův Dvůr a Harrerův Dvůr (Harahof). Na jižních svazích pod starou vápenkou ležel Ganglův Dvůr a Schindelův Dvůr.

Kostel, vysvěcený v roce 1604, byl vystavěn o něco výše než bývalá kaple. V roce 1740 byla v západním průčelí přistavěna věž s cibulovitou bání a o 15 let později presbytář. Ve věži byly zavěšeny zvony Gordiana Schelchshorna z roku 1682, Iacoba Seitze z roku 1769 a A. Pernera z roku 1886. Krom hlavního oltáře z roku 1793 zde byly ještě dva vedlejší, zasvěcené P. Marii (oltářní obraz je uchován v sousedním Rittsteigu) a sv. Vendelínu. V roce 1788 byla zřízena lokálie a až roku 1857 farnost.

Škola zde byla od roku 1816. Ve vsi učival i Josef Blau. Příjmení Gerl a Altmann se zde udržela od roku 1530 do roku 1945.

Bývalá celnice z roku 1865 byla zbourána a nahrazena v roce 1926 novou. Celníky a finance nahradili po vzniku železné opony vojáci 17. roty pohraniční stráže. V roce 1993 znovu

zprovozněná celnice ztratila svou funkci přijetím ČR do schengenu. Přilehlá hospoda Zur Luft přestala fungovat již dávno předtím. Cesta od celnice do vsi bývala lemována třešňovou alejí.

Ke vsi patřilo 1 200 ha pozemků. Stály zde dvě pily, mlýn, výrobná šindelů, dva obchody se smíšeným zbožím a čtyři hospody. Pracovali zde dva kováři, kolář, dva ševci a dva krejčí. Měla

Znovu vztyčený náhrobek ve Svaté Kateřině

zde pobočku spojitelná a byl zde také zemědělský sklad. Od roku 1896 zde působil spolek protipožárního pojištění pro Svatou Kateřinu i okolí. Němečtí obyvatelé byli po válce odsunuti. Přechod byl uzavřen, vesnice byla v hraničním prostoru postupně devastována, kostel byl zničen v padesátých letech. V roce 1982 zde stálo jen sedm domů a žilo 26 obyvatel.

Dnes je v místech kostela a hřbitova pietní místo.

Asi 900 metrů jihozápadně od bývalého kostela roste památná lípa srdčitá s obvodem kmene 458 cm a výškou 22 metrů.

Radošín (*Ratschin, Radšín, Račín*, 49.2792339N, 13.0795172E)

Obec: Svatá Kateřina

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: 25 (0)/5

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: 34 (0)/6

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

V roce 1654 stály v Radošíně dva dvory, patřící Adamovi a Hansovi Kreßlovým. Okolo roku 1600 až do roku 1630 spadal spolu s Weberhofem, Lindelhofem a Bärenhofem k protestantské farnosti v Loučimi.

Dochovaný oltářní obraz

Dvorky (*Weberhof und Lindelhof*, 49.2740542N, 13.0647542E, 49.2764903N, 13.0626944E)

Obec: Svatá Kateřina

Části vsi: Weberhof, Lindelhof, Auhäusel

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: 117 (0)/17

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: 130 (2)/21

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

V roce 1654 patřil Weberhof Thomasi Reitmeierovi a vlastníkem Lindelhofu byl Hans Kreyl. Údajně zde stávala hláska sloužící ke střezení Německé stezky.

Detail náhrobku

ZNIČENÉ DVORY BÝVALÉ RYCHTY SVATOKATEŘINSKÉ:

GERLŮV DVŮR

(Gerl Höf, 49.2707800N, 13.0634200E)

Ke dvoru patřilo čp. 40 (Gerlbäck), nejspíše původní dvůr. V roce 1892 ten totiž vyhořel a byl postaven znovu, ale na jiném místě. V roce 1713 byli zmiňováni jako majitelé původního dvora Georg Gerl a v roce 1714 Christoph Gerl. V roce 1900 získal nový dvůr jistý Hartlbauer. Ke dvoru patřil i výměnek s čp. 42 a s kolnou.

Posledními majiteli čp. 78 (Hartlbauer) byli Franz (padl v roce 1943) a Theresia Altmannovi.

Ke dvoru patřilo 12,71 hektaru pozemků a šest hektarů lesa a dále dům čp. 41 (Gerlschmiede) se stodolou a kolnou. Kovárna byla nejspíše v roce 1840 oddělena od čp. 40. Posledními majiteli (od roku 1922) byli Georg (švec) a Barbara Lobermeierovi. K domu patřily tři hektary pozemků. Nádvoří dvoru patřilo k domům čp. 40 a čp. 41 stejným podílem.

Čp. 43 (Ausschneider, Klein-Gerln) obývala původně rodina kovářů Dengscherzů. V roce 1798 narozený Martin Dengscherz už byl ševcem. V roce 1890 koupil dům Franz Ronsperger. K domu patřilo 1,5 hektaru pozemků.

DOLNÍ HUTĚ

(Unter Hütten, 49.2661700N, 13.0583600E)

Patřily sem domy čp. 64 s kolnou a dům čp. 37 (Wastlhansl) rodiny Braunových. V roce 1713 byl majitelem usedlosti Martin Schätz, v roce 1734 pak Sebastian Braun. Ten odkázal dvůr svému synovi Johannovi (odtud název usedlosti). K domu patřilo 16,5 hektaru pozemků a 11,5 hektaru lesa. Od této usedlosti se oddělil dům čp. 36 (Hüttenmühle, 49.2631803N, 13.0659267E). V roce 1764 se zde dle matriky narodil mlynář Josef Braun. V roce 1891 odešel do Brazílie Rudolf Braun. Dalšími majiteli byli Georg Denk a Josef Budweiser. Mlýn fungoval přibližně do roku 1920, pila na řezání šindele až do roku 1945. K mlýnu patřilo sedm hektarů pozemků.

V roce 1839 byl posledním narozeným Gerlem v čp. 38 (Franzef) Franz Gerl. V roce 1880 koupil usedlost Josef Wirrer ze Stiglhofu. Při přestavbě domu v letech 1925 až 1926 byly nalezeny velké kusy skla a další stopy (klenby, mince, šavle) po sklárně. K domu patřilo devět

Sloupek křížku u Hüttenmühle

hektarů pozemků a necelých šest hektarů lesa. Stál zde také dům čp. 70 rodiny Wiererových.

HORNÍ HUTĚ

(Ober Hütten, 49.2667500N, 13.0525900E)

K této samotě patřila čp. 71 a čp. 39. V roce 1654 vlastnil dvůr Hans Hoffmann, který měl 15 strychů pozemků. V roce 1713 byla jako majitelka poprvé zmiňována příslušnice rodiny Multererovy (Margarete Multerer).

Posledními vlastníky byli od roku 1927 Franz a Maria Multererovi. K usedlostem patřilo 2,17 hektaru pozemků a 10 hektarů lesa.

BERNHOF

(Bärnhof, 49.2676900N, 13.0435000E)

Domy této samoty patřily k politické obci Fleky, ale farností i školou ke Svaté Kateřině. Čp. 43 (Stauber) vlastnil v roce 1785 Georg Neumaier. Posledním majitelem byl švec Franz Seidl. K usedlosti patřilo sedm hektarů pozemků. K domu čp. 44 (Stejdl) Franze Baumanna přináleželo 20 hektarů pozemků, ale i výměnek čp. 45. Čp. 53 pak vlastnil švec Jakob Schmiedpeter. Patřily k němu dva hektary pozemků. K domu patřilo původně čp. 46 (Christofwagner), které sloužilo jako výměnek. Od roku 1880 patřilo rodině Rankových. Okolo roku 1914 byl starý dům nahrazen novostavbou. K domu patřilo 4,12 hektaru pozemků.

Čp. 54 (Tomern) se 7,29 hektaru pozemků vlastnila rodina Altmannových. Poslední

Bývalá elektrárna na potoce Jelenka

Rothenfranzl (Rothenhof, 49.2373939N, 13.2512033E)

Obec: Jesení

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: ? (?)/1

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: ? (?)/1

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

Čp. 38 (Rothenhof, 49.2373939N, 13.2512033E) a k němu patřil obytný dům čp. 43 (v Pasece).

Zejbišské Lesní Domky (Seewieser Waldhäusel nebo také Brücklhofes, 49.2173233N, 13.2530703E)

Obec: Jesení

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: ? (?)/4

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: ? (?)/4

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

Stávalo zde až sedm usedlostí. Byly to čp. 59 a čp. 60 (Brücklhof nebo Girglhof,

49.2208494N, 13.2455881E). Georg Schreiner z Nemilkova prodal jeden dvůr se 130 hektary pozemků majiteli pivovaru v Regenu Johannu Baptistovi Falterovi. Na ladem ležících pozemcích (daly se tady pěstovat akorát brambory a oves) mu dobytek pásal pasák Leitz z Deggendorfu.

Dále to byla čp. 63 (Wagnerhäusl, rodina Denkových, zbořen roku 1900, 49.2147436N, 13.2490622E), čp. 64 (Schafhäuser, poslední vlastník Simeon Fürchtegott Paul, dům zbořen 1905, 49.2169286N, 13.2470722E), čp. 65(47) (Christlgirgl nebo Brücklhöfe, rodina Denkových, Hilgarthových, Pelikanových, 49.2180286N, 13.2530356E). K tomuto dvoru

Klenutí stáje na Kapplhofu

Mariánská kaplička Brücklkappelle

patřila i kaplička s obrazem Nanebevzetí Panny Marie (49.2179964N, 13.2533486E), která stojí doposud.

Pak to byla ještě usedlost čp. 66 (Güller nebo Kapplhof, 48 hektarů, rodiny Pscheidtových, Heiderových a Kapplových, 49.2164744N, 13.2576631E). Dochovala se obrovská klenutá stáj. Pozemky patřící ke dvoru v nadmořské výšce okolo 1 050 metrů ležely nejvýše z celé zejbišské rychty.

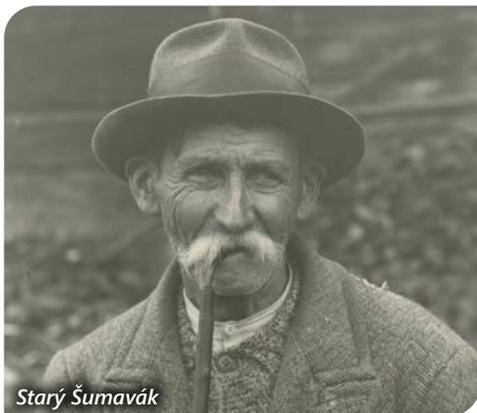
Poslední usedlostí bylo čp. 69 (Flachsbrechhäusl = pazderna; patřila dvoru Oberriechterhof, rodina Hilgarthových, zbořena 1905, 49.2111939N, 13.2615167E).

Kaplička u bývalého Brücklhofu je zasvěcena Panně Marii. Místními byla nazývána Brücklkappelle. Jednou za rok sem chodili věřící z Hojsovy Stráže na pouť. Na ni se vycházelo od Karlbauern-Kapelle, odkud byla nesena soška Matky Boží. Tu nesly čtyři dívky oblečené do bílých šatů, v druhé části cesty je střídali mládenci. Ti šli z Motlholzplatzu přes Výšinnou stezku až ke zmiňované kapli. Zde se konala vlastní pobožnost nebo se modlil růženec. Kaple je přesnou kopií dnes již nestojící staré Hauswaldské kaple. Nad oltářem visel obraz Madony nýrského malíře Wiedera z roku 1868. Boční zdi kapličky byly ozdobeny podmalbami na skle

i 14 obrazy křížové cesty. Interiér kaple byl však v době nepřijetí víře vykraden a poničen. Po roce 1989 byly poutě obnoveny a vnitřek kaple znovu zaplnily svaté obrázky.

Julius Komárek (1892–1955), profesor zoologie či dlouholetý vedoucí Výzkumného ústavu lesnického v článku Poslední Bójové s nadsázkou, ironií, ale zároveň s láskou přirovnává obyvatele osamocených dvorů na Železnorudsku k posledním Bójům:

Naši Bójové nebyli ostatně ani tělesně statní. Byli prostředního až malého vzrůstu, obyčejně s křivým nohama, ač nikdy na koních nejezdili, nanejvýš na voznici s hnojůvkou nebo na saních. Jejich obličej byl jen málo vousatý, pokud se mužů týče. Nebyli nikdy germánsky plavovlasí, nýbrž tmaví. Tu a tam se mezi nimi objevil typ nádherně ryšavý. Tito lidé, ať už byli kýmkoliv, nebyli nikdy staří. Nebyli též nikdy otulí, jak se pravidelně stává Bavorům. Umírali většinou kolem 60 let, obyčejně dřívě, sedřeni životem v lesích, špatným jídlem a nemocemi z incestu. Skoro třicet procent jich nosilo pod krkem houpatá volata. Ani jejich ženy se nezdály pocházet z Venuše. Nebyly nijak vábné, spíš byly všeobecně zchátralých těl a od 20 let nepoužívaly k žvýkání zubů, protože je

Starý Šumavák

neměly. I ony byly spíše tmavovlasé, neurčitěho tónu. Zvláštní typ trudovité červené pleti, s vyrážkou podobnou kopřivce, se objevoval dosti často mezi ženským pokolením a byl ve všech vesnicích ojedinele k nalezení. Byl vždy ve spojení s plavým, bíložlutým vlasem. Ani tyto zlatovlasky nebyly nikdy krasavicemi. Vdaly se však všechny...

... Příroda Bójů byla dosud naplněna rozmanitými čáry a kouzly. Na prázdných slatinách, kde nejsou lidé, což by bylo příliš nevhodné, kde však také krávy mohly zabřeznout, bylo třeba zapalovat dýmové ohně z jalovce, aby byla zapuzena zlá čarodějnice „té anbahnige“, jak se říkalo, protože ji všichni zaručeně vídali, jak chodí a skáče o jedné noze. V korunách starých smrků přebýval mocný bůh stromový, který mohl způsobit, že při kácení staletých smrků se podřátý kmen najednou otočil a padl tam, kam neměl, a zabil člověka. V noci pak dělal nevkusné vtipy, že házel na putující lidi smrkové šišky...

... Co se obydlí týče, musím uznat, že na svých samotách a v malých vesničkách měli domky docela slušné, účelně využívající zdravé vůně z chléva a z hnojiště. Všechno obyvatelstvo bydlelo pod jednou střechou, ložnice krav byly vedle ložnic lidí. Dětila je kamenná předsíň, v níž byly sudy ku slévání mléka na zimu, sudy se zelím a také mléko čerstvé. Výsledkem byl, že lidstvo bójské bylo trvale načichlé mlékem a příměsí kyselého zelí. Pasačku sedící skrytě v lese jsi navětril na 20 kroků předem, ovšem když byl vítr příznivý. Při shromážděních v kostele se vznášel mlékozelný oblak k nebeským výšinám.

Každé stavení mělo kolem vstupní strany vyvýšený ohoz plochých žulových kamenů, který

tvoril spojení mezi dveřmi do bytu, chlévem a kolnou. Bylo to nutné pro dobu jarní a podzimní, kdy za trvalých šumavských dešťů se dvůr ponořil do roztoku hnojnice a kravinců. Zahrady většinou nebyly. Ovoce pro zimu neuzrálo a zeleninu bójské kuchařky nežívaly. Jako ochrana proti větru a sněhu bylo kolem celé domovní fronty srovnáno úhledně polínkové dříví, jímž hledělo jedno neb dvě malá okénka. Vedle kuchyně byla jedna, nejvýše dvě místnosti na spaní. Na samotách, kde drželi mnoho skotu a kosili velké louky, byla prostorná stodola. Ač tito lidé žili uprostřed lesů a dřevo byla jejich hlavní nástrojová surovina, byly zdi stavení vždycky z kamene, později z nakupovaných cihel. Kupodivu byla vnitřní čistota obydlí obstojná. K tomu jistě mnoho přispívala zásada nosit doma dřeváky nebo chodit na boso.

Doma dělané dřeváky byly národní obuví. Byly vycpány senem a lidé v nich uměli chodit i běhat velice obratně. V evropských botách měli neohrabané nohy a jako nějací chrobáci se jimi kodrcali po zemi, když šli na jarmark nebo k úřadu. Jakmile vyšli z městečka ven, svolékali je a běželi domů bosi. Ulehčilo se jim.

Podobné bylo, že vždycky a za všech okolností muži měli na hlavě klobouky. I malá děcka mužského pohlaví nosila klobouky. Prostovlasý se objevil Bój jen v kostele nebo na pohřbu. Snad chodili s kloboukem i do postele. Oděv byl normální, selský. Podivnou roli hrál kapesník. Patřil pouze k nedělnímu ústrojí a měl účel dekorativní. Nebyl používán k vysmrkání, nýbrž k usušení potu nebo k chloubnému mávání. Zde se totiž smrkalo docela jinak než v Evropě. Zde dosud vládlo smrkání prehistorické. Při takové potřebě byl palec opřen o jednu nosní díрку a druhá vystřelila svůj obsah na dva metry daleko.

Pak se to opakovalo z druhé strany. Zbytky se otíraly vzadu o kalhoty. Děti polykaly nudle.

K Bójům za mého mládí dosud neproniknul zlovyk kouření. Většina si přivlastnila bavorský zvyk šňupání a pašovala takzvaný „přísil“ z Bavor. Kvůli lepšímu požítku jej míchali s máslem a drobně drceným sklem. Pršil se nosil v krásných plochých skleničkách z barevného skla, šikmo vroubkovaných, a šňupajícím tekly z nosu neustále dva černé, páchnoucí potůčky, takže kníry byly pod nosem vždycky dorezava odbarveny. Šťastná manželka, která dostala políbek. Myslím však, že v této době

líbání jako milostný projev Bójům známo nebylo. Líbající se párek jsem nikdy neviděl.

Výživa se dala téměř výhradně potravou rostlinnou a mlékem. Jen ten, jehož ideálem je denně vepřová, by mohl říci, že měli bídu. Bójové netrpěli nedostatkem, neboť bída byla zaháněna pevnými způsoby života, který měl neúprosné zásady. Nebylo možno nevykopat brambory nebo nesklidit oves, i když někdy tyto pozdní plodiny zapadly předčasně sněhem. Každý dědil již od předků na drsné přírodě vymámená pole, měl namáhavě a pečlivě udržované louky, odkud po staletí odnášené kamení tvořilo vysoké hraniční zídky, měl pastviny v lese a mulsel do tohoto rámce vtěsnat život rodiny...

Suché Studánky (Dürnbrunn, Horní Suché Studánky 49.2286100N, 13.2577839E, Dolní Suché Studánky 49.2288381N, 13.2611397E)

Obec: Javorná

Části vsi: Horní Studánky (Oberdürnbrunn), Dolní Studánky (Unterdürnbrunn)

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: ? (?)/?

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: ? (?)/?

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

V roce 1885 se uváděly v osadě čtyři domy a 24 obyvatel. Dvůr Oberdürnbrunn (čp. 56, 21 hektarů) patřil rodině Denkových. V roce 1924 koupil baron Friedrich Pelikan z Hlavňovic dvůr Unterdürnbrunn (čp. 54, 55 a 56) s 213 hektary od Petra Hilgartha (ten se odstěhoval na zakoupený statek ve Sloupenci u Českého Krumlova). O hospodářství se mu tu staral šafář Wenzel Denk s decerou Annou. K Dolním Suchým Studánkám patřil i dvůr Köhlerwastlhöh (čp. 46 a 47, 49.2331839N, 13.2637628E). V 847 metrů vysoko položeném sedle (přechod na Nýrsko a Strážov) stávala hospoda Höj.

Cesta do Suchých Studánek

HISTORIE CHATY NA MŮSTKU

Můstek je s 1235 metry nejvyšším vrcholem Pancířského hřbetu. Z hlediska geologického je vrchol tvořen svorovými rulami s vložkami porfyru. Hřbet tvoří skalky doplněné ve svazích sutí. Pro vzrostlý smrkový les s příměsí buku, jeřábu a jeřábu je výhled do kraje částečně omezen. Vždy tomu tak ale nebylo. Když se ve třicátých letech 19. století tvořily císařské povinné otisky stabilního katastru (1:2 880), bylo třeba celý kraj přeměřit. Stavěly se proto trigonometrické body, tzv. Fixpunkte. Na katastru Hojsovy Stráže jich bylo postaveno 43. Na Můstku a na Pancíři byly postaveny tzv. pavillonky. Ty nejdříve sloužily zeměměřičům za přístřeší a později jako podklad k vybudování turistických chat jak na Můstku, tak i na Pancíři.

Roku 1924 vystavěl Michael Ernst na Můstku horskou chatu s rozhlednou. Věž rozhledny měřila 18 metrů a během let změnila svůj tvar. Chata je nazývána i Klatovskou chatou. Chata byla hned od začátku důležitým centrem při letních i zimních túrách po „Hřebenech“ z Pancíře na Prenet. Hřebeny nebyly a nejsou jen idylickým místem ke sportu a rekreaci. Zima tady překvapí stejně rychle a tvrdě jako třeba v Alpách. K tragické události tady došlo ve známé zimě roku 1928, kdy jen asi 120 metrů od chaty umřel syn známého plzeňského lékárníka Richard Lövy. Členové Wintersportvereinu z Hojsovy Stráže už mohli mrtvého snést jen dolů do údolí.

Chata se stala i centrem sjezdového lyžování. Po roce 1948 sloužila chata jako rekreační objekt ČSD. Tehdy nezalesněné jižní svahy směrem k Hojsově Stráži byly ideální i ke sjezdovému lyžování. Proto právě zde byla postavena tzv. „Stará sjezdovka“. Lyžaře sem vozil i vlek. Ten ukončil provoz na konci padesátých let 20. století, kdy lyžaře zlákala znovuotevřená sjezdovka na Špičáku. Další vlek na „Hangu“ stál hned pod chatou.

O Silvestru roku 1995 chata do základů vyhořela a nebyla obnovena.

Chata na Můstku

mlýny. Kaple dále chátrala a v roce 1998 bylo rozhodnuto o její rekonstrukci. Za obnovou kaple stál především administrátor sušické farnosti P. Vítězslav Holý a sušický skaut Vladimír Černý. 14. 9. 2003 byla slavnostně znovuvysvěcena. Je v majetku římskokatolické církve, správou je pověřena sušická fara. Nalezené náhrobky v okolí byly pietně upraveny.

Objekt bývalé sklárny shořel po zásahu bleskem 11. 8. 1925. V roce 1938 byly domy kryté šindelem a eternitem, pitná voda byla rozváděna dřevěným potrubím z Jezerního potoka a pramenů, svítilo se petrolejem. Jen hotel Schmid měl svou elektrárnu. Tento hotel (49.1271986N, 13.3309533E), později zvaný Hotel Hůrka, shořel 11. 1. 1947. Uhořel zde ubytovaný 15letý Karel Křiva.

Na Hůrce se také odehrává román Karla Klostermanna Skláři a Vánoce pod sněhem. V okolí se točil film Divá Bára. Hlavní hrdinka, ztělesněná Vlastou Fialovou, se měla koupat v tajuplném jezeře Laka. Nakonec se samotná herečka v ledové vodě nekoupala, ale byla zastoupena dcerou brusiče skla z Železné Rudy. Filmaři pry ani tak jezeru příliš nevěřili, tak pro koupání vyhradili malý prostor pod vodou ohrazený starými umrlčími prkny.

Obnovený portál kostela a kaple sv. Kříže

Dobová pohlednice (sbírka Jaroslava Nechvátala) 220/32

Ve **VYSOKÉ HOLI** (49.1157517N, 13.3371653E) stávaly po zrušení sklárny tři dřevařské chalupy. Dnes jsou patrné části obvodových stěn jednoho stavení.

Ve **FERDINANDOVĚ ÚDOLÍ** (49.1336050N, 13.3293036E) stávaly dva domy čp. 18 a 19. Dnes jsou patrné zbytky základů budov.

LETURNEROVA HUŤ (49.1286236N, 13.3127372E) byla založena sklářem Leturnerem v roce 1776. Po brzkém ukončení sklářského provozu obsadili všech devět domků dřevaři. Domy byly demolovány na přelomu 19. a 20. století a území bylo zalesněno. Dodnes lze objevit základy několika chalup.

Hotel Schmid, který později shořel (sbírka Jaroslava Nechvátala)

Zbytky základů domu čp. 19 ve Ferdinandově Údolí

Vysoká Huť

Buzošná (Riesenbach,
49.1060592N, 13.5858419E)

Obec: Červená

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/
domů 1910: ? (?)/3

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/
domů 1930: ? (?)/3

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

Buzošnou tvořila skupina budov v údolí Losenice s čp. 20 (rodina Matschinerových, 49.1063589N, 13.5825361E), čp. 21 (49.1064961N, 13.5821725E) a čp. 33 (U Wágnera, Gschwendet, rodina Gregoriadesových, 49.1070339N, 13.5773567E). Po revoluci žil v poslední jmenované skaut, elektrotechnik a samorost Vladimír Brettl se svými psy. Při požáru chalupy v roce 2003 tady uhořel. Čp. 21 byl bývalý mlýn s pilou a elektrárnou (Fabriksgebaude nebo Zündwaaren Fabrik). Vyráběly se zde polotovary pro horažďovickou sirkárnu Samuela Kohna. Posledními majiteli byli Richard a Marie Klostermannovi. Elektrárnu (49.1075922N, 13.5776728E) v roce 1945 vlastnila s. r. o. Elektrárna Červená.

Asi 500 metrů jihovýchodně od čp. 33 stála myslivna města Kašperské Hory Nickelberg (čp. 18, 49.1026525N, 13.5755961E) s kolnou a kapličkou.

Flusárna (Flusshaus,
49.1073128N, 13.5462339E)

Obec: Červená

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/
domů 1910: 17 (?)/3

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/
domů 1930: ? (?)/3

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

Stávala zde dvě čísla popisná – čp. 6 (49.1071575N, 13.5462419E) a čp. 19 (49.1066744N, 13.5463242E). Ke každému číslu přínáleželo ještě jedno obytné stavení bez čísla popisného. Západně od čp. 6 stávala budova (49.1069939N, 13.5455036E), kde se vyráběla důležitá sklářská surovina potaš neboli uhličitan draselný. Ten snižuje teplotu tání křemičitého písku až na polovinu. Místa, kde se

Ruiny domu v Buzošné

potaš vyráběla, se nazývala flusárny (der Fluss = potaš).

Potaš se vyráběla vyluhováním popela ze dřeva. Poté se voda z louženiny odpařila a vznikla surová potaš. Budovy vlastnila rodina Bauerových.

Říkávalo se, že okolo štědrovečerní půlnoci umí domácí zvířata mluvit. Majitel Flusárny se tomu vždy vysmíval. Až jednou se rozhodl, že to musí vyzkoušet. Když všichni obyvatelé usedlosti odešli do Kašperských Hor na půlnoční mši, odešel do stáje, kde si lehl u volských stání a poslouchal. Když se dlouho nic nedělo, usmíval se, že se jeho názor potvrzuje. Ale po čase nevěřičně poslouchá a opravdu slyší voly mluvit. Jeden, šiml, říká: „Letos ještě budeme tahat jeden náklad.“ Strakatý vůl mu odpovídá: „Co to jako bude?“ Šiml na to: „Ještě povežeme na hřbitov našeho sedláka.“ Sedlák se lekl, běžel do stavení a zalehl do postele. Když přišel zbytek rodiny ze mše, ležel sedlák celý zpocený pod peřinou. Lékař z města mu nepomohl a sedlák zemřel. Poslední den v roce byl pak pohřeb. Jelikož přes noc napadlo spoustu sněhu, nemohli být do vozu zapřaženi koně, ale museli zapřáhnout silnější voly. A tak se vyplnilo to, co si o Štědrém dnu volí mezi sebou vyprávěli.

Sklep na bývalé Flusárně

Pozůstatky mlýna v Buzošné na břehu Losenice

Staré třešně na louce nad Flusárnou

České Žleby, parkoviště – bývalá Mlaka (2,5 km) – Mlaka, hraniční přechod (3 km) – Marchhäuser (4 km) – pontonový most (7 km) – pomníček B. Hasila (8 km) – bývalý Horní Cazov (9 km) – České Žleby, parkoviště (10,5 km)

10,5 km

Trasa Obce a dvory

Z parkoviště pod hřbitovem jdete po **žluté** turistické značce přes bývalou Kamennou Hlavu až na hraniční přechod Mlaka–Bischofsreut. Odtud po bavorském území přes Marchhäuser a pod Schnellenzipfem k pontonovému mostu. Odtud pokračujete k pomníku Bohumila Hasila, odbočíte ze silničky vlevo a po láně cestou přes bývalý Horní Cazov dojdete nad České Žleby a po hlavní silnici se vrátíte na parkoviště (v případě, že se v místech cesty přes Horní Cazov pase dobytek, obejdete tuto část z Dolního Cazova po silničce Na Dolní Cazov až k hlavní silnici). Zde odbočíte vpravo a po silnici jdete přes bývalé Radvanovice zpět na parkoviště.

Krásná Hora (Schönberg, 48.8429472N, 13.7733094E – zadní část)

Obec: České Žleby

Části vsi: Vorder-, Hinter-Schönberg, Brandhäuser (Spálenec), Neumühle, Steinköpfelhäuser

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1910: 371 (2)/46

Počet obyvatel: (z toho Čechů)/ domů 1930: 346 (0)/54

Úbytek domů: (1930/2023): 100 %

Podle dohod o vyrovnání s knížetem Josefem II. ze Schwarzenberku bylo od roku 1795 vystavěno prvních 25 rozptýlených dřevěných přízemních domků. Čp. 1–7 patřila horní části vsi, ta větší dolní části. Číslo čp. 222 a výše patřila místní části Spálenec. Jsou známa i jména prvních 17 osídlenců, se kterými panství uzavřelo pachtovní smlouvu. Byli to Nikolas Spannbauer, Josef Kölbl, Mathias Drachsler, Albert Kölbl, Mathias Spannbauer, Thomas Beck, Georg Eppinger, Robert Krieg, Albert Kaspar, Wenzel Lustig, Leopold Straubinger, Mathias Müller, Andreas Kempinger, Raimund Kellermann, Raimund Schreiber a Andreas Krieg. Osadníci sem přišli zčásti z okolí rakouského městečka Schwarzenberg, které knížeti patřilo. Další přišli z Schönbergu a podle něho byla nová osada i nazvána. Další osadníci dorazili i z bavorského Lackenhäuseru. Jak bývalo zvykem

v nově založených osadách, měli noví osadníci i několik povinností či závazků. Třeba povinnost 20 dnů roboty ročně, mohli chovat maximálně dvě krávy a jalovici, platili nájemné, pivo museli odebírat panské a mlít obilí v obecním mlýně. Osada se postupně rozrůstala. Lidé se živili především prací v lese a drobným zemědělstvím. Často pěstovanou rostlinou byl len.

Ve vsi vyrostly tři hostince (Krieg, Graf, Kaspar), dvě hájovny, mlýn, kovárna, obchod a trafika. Ze dvou kapliček zbyla jen torza (48.8604819N, 13.7686539E, 48.8520439N, 13.7667400E). V osadě stávalo i několik křížků a božích muk, část jich byla opravena.

Obnoven byl i pomník tragicky zahynulému četnickému strážmistrově Jindřichu Vrabcovi.

Volský potah u Krásné Hory (sbírka Kamila Klusáka)

Odhalení památníku Jindřichu Vrabcovi

Ten byl během pochůzky v noci z 30. června na 1. červenec 1928 zasažen bleskem a usmrčen, a to jen pár set metrů od hospody.

Dům čp. 1 Miklaschhof (48.8714808N, 13.7665442E) stával v místní části Kamenná Hlava. Ta byla pojmenovaná podle kamenného útvaru stojícího pár desítek metrů nad touto chalupou. Další místní částí byla samota Holzhäuser, kde stávalo šest domů (48.8620408N, 13.7683503E). Po staré cestě dolů stával Kasparův hostinec (48.8596714N, 13.7660253E). Pocházel odtud vrchní soudce v Prachaticích JUDr. Theodor Kaspar. Ten psal i kroniku Českých Žlebů a sepsal rodáckou brožuru o Dobré. Další samotou byl Draxlerhaus se třemi čísly popisnými (48.8568925N, 13.7647278E). V horní

Památník Jindřicha Vrabce dnes

hájovně (48.8536950N, 13.7704775E) sloužili známí hajní Kriegové. Když hajný Franz Krieg doprovázel na honu v českožlebském revíru arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este, z velkého rozrušení omdlel. V roce 1880 při obchůzce terénu zastřelil syn hajného Herbsta Bedřich bavorského pytláka Josefa Fenzla z Grainetu. Nedaleko stávaly ruiny domu čp. 55 (48.8527350N, 13.7643622E),

